

MONIKULTTUURISUUSTAITOJEN KEHITTÄMINEN KOULUYHTEISÖSSÄ

MONIKULTTUURISUUSTAITOJEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA ORIMATTILAN KAUPUNKI

MOKU-TYÖRYHMÄ 27.4.2010

MONIKULTTUURISUUSTAITOJEN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

1. **Arvopohja**
2. **Opetuksen järjestäminen Orimattilan kaupungissa**
 - 2.1. Opetuksen järjestäminen kunnassa tällä hetkellä
 - 2.2. Kaupungin tasolla ja koulun tasolla opetuksen järjestämistä kehitetään
3. **Eri kieli- ja kulttuuritaustaisen oppilaan ja vanhempien vastaanotto koulussa ja esiopetuksessa**
 - 3.1. Oppilaan ja perheen vastaanotto tällä hetkellä
 - 3.2. Kaupungin ja koulun tasolla eri kieli- ja kulttuuritaustaisen oppilaan ja vanhempien vastaanottoa koulussa ja esiopetuksessa kehitetään
4. **4.1. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden oppimismahdollisuuksien edistäminen tällä hetkellä**
4.2. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden oppimismahdollisuuksien edistämisen kehittäminen kaupungin ja koulun tasolla kehitetään

1. Arvopohja:

- yhdenvertaisuus, tasa-arvo, kulttuurinen monimuotoisuus

Perustuslaki 6 §

Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Sukupuolten tasa-arvoa edistetään yhteiskunnallisessa toiminnassa sekä työelämässä, erityisesti palkkauksesta ja muista palvelussuhteen ehdoista määrättäessä, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Yhdenvertaisuuslaki, voimaan 1.2.2004

Tarkoituksena on edistää ja turvata yhdenvertaisuuden toteutumista ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeussuojaa. Laki velvoittaa kaikkia viranomaisia; viranomaisten on laadittava yhdenvertaisuussuunnitelma.

Laissa kielletyt syrjintäperusteet: ikä, etninen tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, vammaisuus, sukupuolinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy.

On tärkeää tunnistaa syrjintä, suunnitella toimenpiteitä syrjinnän poistamiseksi ja *seurata* toimenpiteiden toteutumista.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004

Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen.

Opetuksessa on otettava huomioon kansalliset ja paikalliset erityispiirteet sekä kansalliskielet, kaksi kansankirkkoa, saamelaiset alkuperäiskansana ja kansalliset vähemmistöt. Opetuksessa otetaan huomioon suomalaisen kulttuurin monipuolistuminen myös eri kulttuureista tulevien maahanmuuttajien myötä.

2.Opetuksen järjestäminen Orimattilan kaupungissa

Opetushallituksen antamissa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa vuodelta 2004 ja Orimattilan kuntakohtaisessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa 1-9 todetaan maahanmuuttajien opetuksesta seuraavaa;

6.4. Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajaoppilailla tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Maahanmuuttajien opetuksessa noudatetaan näitä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika huomioon ottaen. Opetuksella on lisäksi erityistavoitteita. Opetuksen tulee tukea oppilaan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että oppilaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Maahanmuuttajalle opetetaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea tai ruotsia toisena kielenä, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Maahanmuuttajille tulee mahdollisuuksien mukaan järjestää myös oppilaan oman äidinkielen opetusta. Suomen tai ruotsin kielen ja oppilaan äidinkielen opetuksen ohella tulee maahanmuuttajille antaa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi.

Maahanmuuttajaoppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, joka voidaan myöhemmin liittää tällä hetkellä päivityksen alaisena olevaan kaupunkitasoiseen kotoutumissuunnitelmaan.

Opetuksessa on otettava huomioon maahanmuuttajaoppilaan aikaisempi oppimishistoria sekä kasvatus- ja opetusperinteet. Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä.

Huoltajat tutustutetaan suomalaiseen koulujärjestelmään, koulun toiminta-ajatuksen, opetussuunnitelmaan, arviointiin, opetusmenetelmiin sekä oppilaan oppimissuunnitelmaan.

Oppilaan ja hänen huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.

2.1.Opetuksen järjestäminen kunnassa tällä hetkellä

Orimattilan kaupungissa on monikulttuurisuustaustaisia lapsia kouluissa noin 30 ja varhaiskasvatuksessa noin 20. Orimattila on muuttovoittokunta, johon muuttaa pääsääntöisesti lapsiperheitä. Tilastokeskuksen tilastojen mukaan kaupunkiin muuttaa erityisesti monikulttuurisuustaustaisia perheitä ja lapsia. Näiden lasten kasvattaminen ja opettaminen sekä vanhempien kohtaaminen ovat kaupungille uusia haasteita, joihin vastataan tällä Monikulttuurisuustaitojen kehittäminen kouluyhteisössä –hankkeella. Opetushallitus myönsi tähän tarkoitukseen 12 000 euron valtionavustuksen siten, että suunnittelu- ja kehittämistyö voitiin aloittaa syksystä 2009. Orimattilassa ei ole ollut aikaisempia yhtenäisiä toimintamalleja tai suunnitelmaa monikulttuuristen lasten kasvatukseen, opetukseen eikä vanhempien kohtaamiseen.

Valmistavaa perusopetusta Orimattila on järjestänyt yhteistyössä Lahden kaupungin kanssa. Opetuksen kesto on vaihdellut lapsen tarpeen mukaan 3 kuukaudesta yhteen lukuvuoteen. Lukuvuodesta 2010-2011 tätä järjestelytapaa ei enää ole ollut sillä Lahden kaupungin luokat täyttyvät kaupungin omista oppilaista.

Suomi toisena kielenä opetus on integroituna normaalien äidinkielen tuntien yhteyteen. Mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä tehdään erityisopettajan kanssa. Käytössä on vain valtakunnallinen opetussuunnitelma.

Oman äidinkielen opetus on ollut vähäistä. Jokivarren koululla on järjestetty koulupäivän jälkeen espanjankielistä kerhotoimintaa ja venäjän kielen opetus omana äidinkielenä on aloitettu keväällä 2010 Myllylän koulussa.

Orimattilassa annetaan ortodoksiuskonnon opetusta kaksi tuntia viikossa Jokivarren koululla sekä elämäntiedon opetusta (Jokivarren koulu 2vvh, Orimattilan yhteiskoulu 3vvh). Muuta oman uskonnon opetusta Orimattilassa ei tällä hetkellä järjestetä.

Koulunkäyntiavustajapalvelun tarve kartoitetaan vuosittain kouluilta kaupungissa erikseen käytössä olevan toimintamallin mukaan. Sivistyslautakunta tekee lopullisen päätöksen avustajapalveluista vuosittain toukokuussa.

Kouluilla ja esiopetuksessa ei ole vielä toimivia monikulttuurisuusopetuksen yhdyshenkilöitä tai vastaavia.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksissä Orimattilassa noudatetaan voimassa olevia säädöksiä tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Orimattilan kaupungin tasa-arvosuunnitelma on laadittu henkilöstön näkökulmasta eikä se sisällä mainintoja monikulttuurisuuden huomioimisesta. Suunnitelma pohjautuu lakiin miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta.

Kaupungin strategian 1. painopistealue on Peruspalvelut, joissa kehittämiskohteena on: Lapset, nuoret ja perhe.

Sivistystoimen strategiassa 2009- 2015 on yhtenä arvona mainittu tasa-arvo. Opetuspalveluiden osalta yhtenä kriittisenä menestystekijänä on Laadukas oppilashuolto ja erityisopetus. Vuoden 2010 toiminnallisena tavoitteena on monikulttuuristen lasten opetus- ja kasvatustoiminnan järjestämissuunnitelman laatiminen.

Päijät-Hämeen (12 kuntaa) maahanmuuttopoliittinen ohjelma on päivitetty vuodelle 2010-2015, joka osaltaan toimii kehittämisen linjaajana.

2.2.Kaupungin tasolla ja koulun tasolla opetuksen järjestämistä kehitetään

Tässä kehittämissuunnitelmassa kehitettäviin toimintoihin tullaan varaamaan määrärahat sivistystoimen vuoden 2011 talousarvioon. Vuoden 2010 talousarvio tehtiin kesä-elokuussa 2009, jolloin ei ollut suunnitelmaa, jonka pohjalta resursseja olisi voinut varata.

MOKU-koordinaattorina toimii luokanopettaja Jenni Lampiselkä Jokivarren koulusta. Koordinaattori toimii oman työn ohella esimiehenään sivistystoimenjohtaja.

Koordinaattorin työstä aiheutuvat sijais- ja koulutuskulut sekä oman työn ulkopuolella tehty ylimääräinen työ korvataan hankerahoituksesta. Koordinaattorille maksetaan TVA -korvaus .

MOKU-työryhmä on perustettu syksyllä 2009. Vakiojäseninä koordinaattorin lisäksi on kaksi äidinkielen ja kirjallisuuden opettajaa Päivi Haukilahti ja Tiina Räikkönen, luokanopettaja Tuomo Lautakatto, rehtoreiden edustaja Antti Mäkinen sekä virkamiesjohdon edustajina päivähoitojohtaja Merja Hytönen ja sivistystoimenjohtaja Pirkko Luokkanen.

MOKU-työryhmä on kokoontunut säännöllisesti työstämään kehittämissuunnitelmaa, osallistunut joko kokonaisuudessaan tai edustajillaan alueellisiin ja valtakunnallisiin koulutuksiin.

Sivistystoimenjohtaja on osallistunut MOKU-ryhmän toimintaan ja osittain myös koulutuksiin. Rehtoreita ja päiväkodin johtajia informoidaan MOKU-ryhmän toiminnasta säännöllisesti. Ensimmäinen tiedotus- ja keskustelutilaisuus kaupungin koulujen rehtoreille ja päiväkotien johtajille pidettiin syksyllä 2009 ja toinen 9.2.2010.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma on laadittu alueellisena yhteistyönä. Opetussuunnitelma esiteltiin rehtorikokouksessa 9.2.2010 ja Orimattilan sivistyslautakunta käsitteli opetussuunnitelman 27.4.2010.

Tällöin valmistavaa opetusta voidaan antaa 1.8.2010 lukien Orimattilassa tai tarpeen mukaan yhteistyössä jonkin toisen naapurikunnan kanssa.

Valmistavan opetuksen oppilaista kunta saa 2,5-kertaisen valtionosuuden. Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrän kasvaessa Orimattilassa saattaa tulla hyvinkin lyhyellä aikavälillä tilanne, jossa oman valmistavan opetuksen ryhmän perustaminen on kaikilla mittareilla tarkasteltuna tarkoituksenmukaisin vaihtoehto.

Oman ryhmän perustamisen tarvetta on seurattava vuosittain ja päätös järjestämisestä tehdään ensimmäisen kerran lukuvuotta 2011 - 2012 varten, seudullisen yhteistyöryhmän päätökset huomioiden. Kustannukset kartoitetaan vuoden 2011 talousarvion laadinnan yhteydessä.

S2-opetussuunnitelma on laadittu alueellisena yhteistyönä. S2-opetussuunnitelma sisältää jaottelun suomen kielen tasoille A1 – C1.

Opetussuunnitelma käsitellään sivistyslautakunnassa 27.4.2010.

Luokanopettajia koulutetaan ottamaan huomioon S2-opetus sekä äidinkielen tunneilla (integraatio) että muissa oppiaineissa (tuki, arviointi). S2-opetus otetaan huomioon palkkauksessa TVA:n kautta:

Mikäli S2-opetus järjestetään normaaliin äidinkielenryhmään integroituna siten, että oppilas on keskimäärin yli 50% äidinkielen oppitunneista muun ryhmän mukana, äidinkielen opettajalle (luokanopettaja, erityisluokanopettaja, äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja) maksetaan TVA -korvaus kyseisen lukuvuoden ajan. Mikäli oppilaita on useita ja heidän kielitaitonsa taso poikkeaa toisistaan merkittävästi, jokainen oppilas oikeuttaa erilliseen TVA -korvaukseen.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaine muutetaan maahanmuuttajataustaisille oppilaille S2-oppimääräksi – arviointi opetussuunnitelman mukaan. Sanallisen arvioinnin käyttöä tehostetaan numeroarvioinnin tukena kaikissa oppiaineissa.

Mikäli suomen kielen taso on huomattavan heikko, käytetään vain sanallista arviointia kunnes suomen kielen taso kehittyy. Numeroarviointi olisi hyvä aloittaa viimeistään 7. luokalla koska päättöarviointi on annettava numeroin. Uutena saapuvan oppilaan sijoittaminen tietylle vuosiluokalle harkitaan tarkkaan ja huoltajaa tulee kuulla.

Mikäli oppilaan suomenkielen taito ei ole äidinkielen tasoinen kaikilla kielen osa-alueilla, oppilaalle tulee antaa S2-opetusta vähintään 1h/vko pääsääntöisesti ”Äidinkieli ja kirjallisuus” -oppiaineen tuntien aikana. Oppilas arvioidaan S2-perustein.

Suomen kielen kehittymistä seurataan jokaisen oppilaan kohdalla kielitaidon mittauksella, jonka kouluissa po. oppilaille tekee Päivi Haukilahti tai Tiina Räikkönen. Mittauksia tehdään tarvittaessa mutta aina oppilaan saapuessa sekä nivelvaiheissa (0 → 1, 6 → 7). Mervi Eerola mittaa esikoulussa olevien maahanmuuttajataustaisten lasten kielitaidon.

Suomen kielen tason testaus aloitetaan esiopetuksessa, tehtävänä on selvittää oppilaan kouluvalmius (toinen esiopetusvuosi, valmistava opetus, ensimmäinen luokka).

Kielen tasoa testaaville opettajille annetaan täydennyskoulutusmahdollisuudet aiheeseen.

Oma äidinkielen opetuksen kehittäminen aloitetaan siten, että pyritään ohjaamaan oman äidinkielen opetuksesta kiinnostuneet oppilaat kansalaisopisto, Wellamo-opiston, Orimattilan ryhmiin (omakustanteinen) tai Lahteen sopiviin ryhmiin. Jatkossa pyritään järjestämään oman äidinkielen

opetusta Orimattilassa mikäli saadaan perustettua sopivia ryhmiä ja löydetään riittävän pätevä opettaja.

Tiedustellaan syksystä 2011 lähtien vuosittain oppilaiden huoltajilta halukkuutta oman äidinkielen opetukseen oppituntien ulkopuolella. Halukkuus tiedustellaan oppilaan saapuessa kaupunkiin ja ryhmille järjestetään riittävä resurssi. Tiedustelut tehdään kouluittain ja kootaan keskitetysti sivistyspalvelukeskuksessa. Mikäli ryhmä saadaan muodostettua niin toiminnan alkuvaiheessa palkataan opettaja lukuvuodeksi kerrallaan.

Ohjataan myös monikulttuuristen oppilaiden huoltajia hakemaan tarvittaessa avustajapalveluita.

Mikäli oppilas tarvitsee tuettua opetusta esimerkiksi suomeksi, omalla äidinkielellä tai erityisopetusta niin oppilashuoltoryhmä ohjeistaa oppilaan omaa opettajaa, joka ohjeistaa huoltajia. Laaja-alaisten erityisopettajien työtä ohjataan yksilö-/pienryhmäopetuksesta samanaikaisopetuksen suuntaan.

Opetuksen järjestäjän on järjestettävä oman uskonnon opetusta mikäli vähintään kolme oppilasta sitä vaatii. Uskonnonopetuksen järjestäminen tiedustellaan huoltajilta oppilaan saapuessa kaupunkiin. Uskonnon opetukseen varataan tarvittava resurssi.

Päivi Haukilahti MOKU- työryhmästä esitteli eri koulujen opettajille pedagogisessa kahvilassa 10.3.2010 MOKU-ryhmän työtä ja ennen kaikkea maahanmuuttajaoppilaiden opetuksen soveltuvia materiaaleja. Vastaavasti päiväkotien henkilöstölle muokataan esittelytilaisuus (Hytönen/Eerola/Lampiselkä).
Koordinaattori Jenni Lampiselkä esitteli kehittämissuunnitelmaa ja opetussuunnitelmia sivistyslautakunnalle 27.4.2010.

Opetusmateriaalia hankitaan ja kootaan esille Jokivarren kouluun niille varattuun tilaan, jossa materiaaliin voi tutustua ja pyytää Päivi Haukilahtea tai Tiina Räikköstä miettimään yhdessä toimivia materiaaleja lapsikohtaisesti samalla kun kielitaitotesti on tehty. Mervi Eerola on käytettävissä materiaalihankinnassa esiopetuksessa. Opettaja voi oppimateriaalin hankinnan yhteydessä tehdä tilauksen ottaen huomioon ryhmässään opiskelevan maahanmuuttajataustaisen lapsen tarpeet.

Kaikille esi- , luokan- ja äidinkielen ja kirjallisuuden opettajille tullaan järjestämään yhteinen koulutus syyslukukaudella 2010. Sisältönä on pääasiassa käytännön opetusvinkit ja –käytänteet sekä materiaali. Sivistyspalvelukeskus / sivistystoimen johtoryhmä organisoi suurempia yhteiskoulutuksia (esim. VESO -koulutus).

Oppilashuoltoryhmät koordinoivat opettajien yhteistyötä maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kohdalla (luokanopettaja, erityisopettaja, äidinkielen ja kirjallisuuden opettaja, muut opettajat). Yleisvastuu käytännönjärjestelyistä on ensisijaisesti sillä opettajalla, jolle

maksetaan TVA -korvaus ja toissijaisesti oppilaan omalla opettajalla (luokanopettaja/luokanvalvoja/ryhmänohjaaja).

Opettajille ja ammattikasvattajille järjestetään tulevana lukuvuonna 2010-2011 koulutusta S2-kielen opettamisessa ja maahanmuuttajataustaisen oppilaan huomioonottamisessa erityyppisissä opetustilanteissa.

Kouluille määritellään MOKU -vastaavat opettajat huhtikuussa 2010. Kaksi- ja kolmiopettajaisilla kouluilla on keskitetysti yksi MOKU -vastaava ja muilla isommilla kouluilla on koulukohtainen. Vastaavat aloittavat toimintansa 1.8.2010. Yhteyshenkilöiden tehtäväkuvan määritellään MOKU -ryhmän toimesta. Päivähoidon osalta yhteyshenkilöt ilmoitetaan Mervi Eerolalle.

Koordinaattori tekee MOKU -jatkorahoitushakemuksen yhteistyössä MOKU -ryhmän ja sivistystoimenjohtajan kanssa.

Toimenpiteet ja tilanne vuoden 2010 lopussa:

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrä perusopetuksessa on lisääntynyt.

Kouluhin ja päiväkoteihin on nimetty MOKU-yhdyshenkilöt. Lukion yhdyshenkilö Pirjo Pere-Simola on liittynyt MOKU-työryhmään. MOKU-työryhmä on kokoontunut noin kerran kuussa.

MOKU-hanke esiteltiin syksyn 2010 VESO-koulutuksessa kaikille Orimattilan kaupungin opettajille.

Syksyllä 2010 järjestettiin kolme MOKU-aiheista pedagogista kahvilaa, joista kaksi liittyi S2-opetukseen ja yksi valmistavaan opetukseen. Syksyn ensimmäisessä pedagogisessa kahvilassa opettajille esiteltiin maahanmuuttajille suunnattua opetusmateriaalia ja tilaisuuden päätteeksi hankerahoilla sai tilata yhden oppaan opettajalle ja yhden kirjan maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle.

Orimattila antaa valmistavaa opetusta integroimalla oppilaat perusopetukseen. Syksyllä 2010 kaksi oppilasta opiskelee valmistavassa opetuksessa. Valmistavan opetuksen oppilailla on kieliavustajan tuki.

Oman äidinkielen opetus on edelleen vähäistä Orimattilassa. Oppilaat ohajataan oman äidinkielen opetuksen ryhmiin Lahteen. Myllylän koulussa toimii venäjän kerho. Vuoden 2011 alussa tarkastelemme oman äidinkielen opetuksen tarjoamista kunnassamme.

Suomi toisena kielenä -opetusta annetaan opetussuunnitelman mukaisesti, vähintään tunti viikossa jokaiselle oppilaalle, joka opiskelee suomi toisena kielenä opetussuunnitelman mukaisesti.

Maahanmuuttajataustaisille oppilaille suunnattujen materiaalien käsikirjastoa säilytetään Jokivarren koululla. Opettajat saavat lainata oppaita kahdeksi viikoksi kerrallaan. Käsikirjastosta vastaa Päivi Haukilahti. Keväällä 2011 järjestetään suomi toisenä kielenä -aiheinen VESO-koulutus luokanopettajille ja aineenopettajille.

3. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisen oppilaan ja vanhempien vastaanotto koulussa ja esiopetuksessa

3.1. Oppilaan ja perheen vastaanotto tällä hetkellä

Vastaanoton menettelytavat

Perhe ottaa yhteyden sivistyspalvelukeskukseen, ohjaus lähikouluun tai lähimpään esiopetuspaikkaan resurssien mukaan.

Valmistava perusopetus

Maahan muuttava tai maassa muuttava valmistavaa opetusta tarvitseva oppilas aloittaa suomen kieleen perehtymisen yleisopetuksen ryhmään integroituna ja hänellä järjestetään omakielinen avustaja. Päivähoidossa lapsi pyritään mahdollisuuksien mukaan integroimaan päiväkotiryhmään.

Kotoutumissuunnitelma tai vastaava, tietojen kokoaminen ja kirjaaminen (koulutustausta, äidinkieli, uskonto, ruokailu ym.)

Ryhmästä vastaava opettaja käy arviointikeskustelun huoltajien kanssa ensimmäisellä viikolla tarvittaessa tulkin avustuksella. Esiopetuksessa tehdään varhaiskasvatuksen suunnitelma kuten kaikille lapsille.

Harrastuksiin ohjaaminen

Koulun tiedossa olevat vapaa-ajan harrastukset (urheiluseurat, nuorisotoimi) tiedotetaan perheelle. Alle kouluikäisille tarjotut palvelut on koottu kaupungin Internet-sivuille (Lapsiperheiden palvelut).

Perheen vastaanotto, keskustelut, koulun toiminnasta informoiminen

Koulun esittelykierros ensimmäisenä päivänä koko perheelle (rehtori), lukuvuoden aikana siihen mennessä jaettujen tiedotteiden jakaminen (rehtori), Wilma -järjestelmään perehdyttäminen ja tunnukset (opettaja).

Esiopetuksessa useita tutustumiskäyntejä perheen kanssa ennen esiopetuksen aloittamista.

Oppilas ja perhe tutustutetaan oppilaskunnan, vanhempienyhdistyksen, johtokunnan tms. toimintaan koulun esittelyn yhteydessä.

Oppilaan ja hänen huoltajiensa huomioiminen tapahtuu arviointikeskusteluin, päivittäisin havainnoinnein sekä tarvittaessa käytetään tulkkipalveluja.

Tuen järjestäminen oppilaalle tapahtuu tukiopetusjärjestelyin, opetuksessa eriyttämällä, tarvittaessa käytetään tulkkipalveluja, puheterapiaa, klinikkaopetusta, Etappi-luokkajärjestelyä, sana-kuva-harjoituksia,

symbolikirjoitusohjelmia, omakielistä avustajaa tai ryhmäavustajaa. Tuen järjestämisestä sovitaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä.

Yhteistyön välineenä esiopetuksessa toimii Kuntoutustyöryhmä (varhaiskasvatus – neuvola – perhetyö). Lisäksi tehdään yhteistyötä Lahden alueen monikulttuurisen varhaiskasvatustyöryhmän kanssa.

Perusopetuksessa yhteistyössä ovat käytettävissä perinteiset oppilashuollon palvelut kuten kouluterveydenhoitaja-, kuraattori- ja koulupsykologipalvelut.

3.2. Kaupungin ja koulun tasolla eri kieli- ja kulttuuritaustaisen oppilaan ja vanhempien vastaanottoa koulussa ja esiopetuksessa kehitetään

Oppilaan ja perheen vastaanotto

Vastaanoton menettelytavat

Valitaan ja koulutetaan sivistyspalvelukeskuksesta yksi henkilö joka ottaa maahanmuuttajaperheen vastaan riippumatta siitä, onko kyseessä esi- vai perusopetuksen oppilas.

Selkiytetään maahanmuuttajien vastaanoton järjestelyjä Orimattilan kaupungissa eri hallintokuntien kesken sekä alueellisesti (Alipi). Etsitään yhteistyöhenkilö (t) Aava - peruspalvelukeskuksesta, joka tuottaa sopimuspohjaisesti sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut Orimattilan kaupungille.

Seurataan kaupunkiin muuttavien maahanmuuttajien määrän kehittymistä ja sitä kautta lisääntyvän työn määrää. Varaudutaan lisäresurssin varaamiseen lähivuosina mahdollisesti yhteistyössä esimerkiksi sosiaalitoimen kanssa.

Kotoutumissuunnitelma tai vastaava

Maakuntatasolla Päijät-Hämeen kunnilla on päivitetty maahanmuuttopoliittinen ohjelma 2010-2015. Orimattilasta on päivitystyöhön osallistunut päivähoitaja Marja-Liisa Kuosa varhaiskasvatuspalveluista. Kaupungin kotouttamissuunnitelmaa päivitetään mm. em. ohjelman pohjalta. Tärkeää on sosiaali- ja terveystieteiden, varhaiskasvatus- ja koulupalveluiden, kirjasto- ja kulttuuripalveluiden, nuorisopalveluiden, työvoimaviranomaisten ja poliisiviranomaisten välinen yhteistoiminta.

Kotouttamissuunnitelma ohjaisi myös osaltaan kasvatus- ja opetushenkilöstön työtä.

Tietojen kokoaminen ja kirjaaminen (koulutustausta, äidinkieli, uskonto, ruokailu ym.) Tietojen kokoaminen ja kirjaaminen tapahtuu oppilastietolomakkeen kautta sekä koulukohtaisesti esimerkiksi kysytään oppilailta mahdollinen ruokavalio.

MOKU-työryhmä ohjeistaa tiedonkeruuta syyslukukaudella 2010.

Harrastuksiin ohjaaminen

Laaditaan kaupunkikohtainen tietopaketti kaupunkiin saapuvalle maahanmuuttajalle. Käännätetään mahdollisuuksien mukaan tarvittaville kielille (Alipin avustuksella).

Päivitettävä kuntakohtainen kotouttamissuunnitelma sisältäne myös harrastuksiin ohjaamisen keinoja.

Perheen vastaanotto, keskustelut, koulun toiminnasta informoiminen tapahtuu maahanmuuttajaperheen taustakulttuurin vahvuuksien huomioimisella arkipäivän koulutyössä.

Koulutuspäivä esi- ja alkuopettajille monikulttuurisuuden mukanaan tuomien etujen hyödyntämisestä arkipäivän työssä syksyllä 2010. (Esi- ja alkuopetuksen yhteistyösuunnitelman mukaisesti)

Tiedottaminen oppilaille ja vanhemmille tapahtuu:

Kerätään jo eri kunnissa/kouluissa olevia tiedotteita ja julkaistaan ne kaupungin www- kotisivuilla (Koulutus – MOKU –hanke- Omakieliset tiedotteet)

(Koulutus – MOKU -hanke - Kulttuuriryhmille suunnatut tiedotteet)

MOKU -ryhmä kerää tietopaketin ja toimittaa sen järjestelmäasiantuntija Mika Seppäselle syyskaudella 2010, joka luo kaupungin kotisivuille sopivan linkin.

Toimenpiteet ja tilanne vuoden 2010 lopussa:

Syksyn 2010 aikana Orimattila on tehnyt monikulttuuriseen kasvatukseen liittyvät oppaat kuntaan saapuville perheille ja kouluille ohjekirjaksi. Oppaat on esitelty kouluille syksyn aikana ja ne jalkautetaan koulujen käyttöön vuoden 2011 keväällä. Vanhemmille suunnattua opasta käännetään eri kielille.

Maahanmuuttajaperheiden vastaanottoa kunnassamme on selkeytetty: Perhe ohjataan Orimattilan sivistyspalvelukeskukseen, jossa täytetään ilmoittautumislomake. Ilmoittautumislomaketta on muutettu syksyn aikana niin, että se palvelee myös maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Oppilas ohjataan lähikouluun. Rehtori esittelee, tarvittaessa tulkin kanssa, koulun perheelle ennen koulun aloittamista ja selvittää jo heti tutustumiskäynnin yhteydessä oppilaan koulunkäynnin kannalta elintärkeitä asiat. Oppilas ohjataan terveystarkastukseen jo heti alkuvaiheessa.

Orimattilan kaupungin www-sivuille (www.orimattila.fi → koulutus → MOKU-hanke) on avattu MOKU-aiheinen linkki, josta löytyy tietoa MOKU-hankkeesta: mm. kehittämissuunnitelma, omakielisiä tiedotteita, MOKU-hankkeen työryhmän jäsenet, valmistavan opetuksen ja suomi toisena kielenä opetussuunnitelmat. Sivut ovat vielä työn alla.

Osallistuva ja vaikuttava oppilas ja perhe

Oppilaan ja perheen tutustuttaminen oppilaskunnan, vanhempainyhdistyksen, johtokunnan tms. toimintaan kirjataan MOKU –kehittämissuunnitelman pohjalta tehtävään MOKU –toimintajulkaisuun, joka jaetaan opettajille ja joka laitetaan kaupungin kotisivuille.

Mahdollisten ongelmien tunnistamisen menettelytapoina ovat Suomen kielen tason testauksen ulottaminen esiopetukseen (Mervi Eerola) ja oppilaan kognitiivisen kapasiteetin arvioiminen psykologisin testein ilman kulttuuririippuvuutta.

Oppilaan ja vanhemman kuulemisessa käytetään tarvittaessa apuna omankielisen avustajan tukea.

Oppilaan tukemisessa lisätään maahanmuuttajaoppilaalle tarkoitetun tukiopetuksen määrää ja eriyttämistä. Tarvittavaa materiaalia hankintaan ja sen käyttöä tehostetaan. Eriyttämisessä käytetään omankielisen avustajan tukea sekä samanaikaisopetusta.

Lisätään opettajan ja erityisopettajan yhteistyötä erityisesti S2-opetuksen yhteydessä.

Varhaiskasvatuksen kuntoutustyöryhmä on yhteydessä MOKU - toimintaan. Merja Hytönen toimii yhdyshenkilönä /tiedon välittäjänä työryhmien välillä.

Kaupunkitasoisen kotouttamisohjelman pohjalta yhteistyön lisääminen.

4.1.Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden oppimismahdollisuuksien edistäminen tällä hetkellä

Kaikkien opettajien koulutus ja ohjeistaminen huomioimaan oppilaiden suomen kielen kehitys on ollut erittäin vähäistä sillä monikulttuuristen lasten määrä on alkanut lisääntyä Orimattilassa viimeisten kolmen vuoden aikana.

Kulttuurisensitiivisyyteen harjaantuminen (esim. koulutus, pedagogiset tapaamiset yms.)

Koulutusta ei ole järjestetty. Osa ohjausryhmän jäsenistä on käynyt Lahdessa tapaamassa muita lähialueiden S2-opettajia ja kouluavustajia (pedagoginen tapaaminen).

Yksittäiset koulut tai opettajat ovat järjestäneet opetuksen ja opetuksen eriyttämisen parhaaksi katsomallaan tavalla oppilaan tarpeisiin.

Oman äidinkielen opettajien konsultointia oman äidinkielen hallinnasta ja mahdollisista oppimisvaikeuksista sekä oppilaan taustakulttuuriin liittyvissä kysymyksissä ei ole järjestetty Orimattilassa.

Suomi toisena kielenä -opettajan konsultointi erityisesti suomen kielen selkeään käyttämiseen liittyvissä kysymyksissä (koetehtävät yms.) Opettajat ovat ratkaisseet asian parhaaksi katsomallaan tavalla. Ei ole päätoimisia S2-opettajia.

Oppilaiden tiedot, taidot ja osaaminen lähtökohtana

Ohjausryhmän jäsenet (Haukilahti ja Räikkönen) testaavat oppilaiden suomen kielen tason perusopetuksessa ja Mervi Eerola esiopetuksessa. Muiden taitojen ja tietojen osaamisen tason arvioivat aineenopettajat, luokanopettajat, erityisopettajat ja oppilaanohjaajat.

Oppilaiden oppimisen oppimiseen erityinen huomio
Opettajat ovat ohjanneet oppilaita opiskelutaidoissa parhaaksi katsomallaan tavalla.

Oppilaan kielen kehityksen huomioivan materiaalin opettajat ovat etsineet itse ja käyttäneet sitä vaihtelevasti. Opettajat ovat myös selkokielistäneet käyttämiään materiaaleja taitojensa mukaan.
Joihinkin kouluihin on hankittu sanakirjoja tarpeen mukaan.

Opettajat ovat toimineet parhaaksi katsomallaan tavalla liittyen oppilaiden kokeisiin, lisäaikaan kokeissa ja mahdollisuuteen suullisiin kokeisiin.

Ongelmiin on puututtu niin hyvin kuin on voitu silloin, kun ongelmat on havaittu.

Psykologin tekemien tutkimusten tulkinnessa pyritään huomioimaan testistön melko voimakas kulttuurisidonnaisuus.

Opettaja mahdollisesti yhteistyössä oppilaanohjaajan tai erityisopettajan kanssa on tunnistanut tuen tarpeen. Lisätukena tuen tarpeen tunnistamisessa ovat suomen kielitaidon testit.

Huoltajat ovat tehneet valintoja esim. oppilaan osallistumisesta elämäkatsomustiedon, ortodoksisen uskonnon tai uskonnonopetukseen. Oppilaita on tuettu eri oppiaineissa ohjaamalla heitä käyttämään omakielisiä sanakirjoja oppitunneilla.
Tukitunteja on annettu tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan
Omakielistä tukea on järjestetty oppilaalle, joka ei ole päässyt perusopetukseen valmistavalle luokalle.

Laaja-alaisen erityisopetuksen kanssa yhteistyötä on tehty jonkin verran.
Yksittäiset oppilaat ovat saaneet laaja-alaista erityisopetusta tarpeen mukaan.

Riittävän varhainen informointi huoltajille mahdollisista oppimisen vaikeuksista on ollut oppilaan oman opettajan vastuulla koulun oppilashuoltoryhmän tukemana.

Tukitoimista informointi on ollut oppilaan oman opettajan vastuulla koulun oppilashuoltoryhmän tukemana.

Riittävän ajan, tulkin ym. järjestäminen on ollut oppilaan oman opettajan vastuulla, koulun rehtorin ohjauksessa. Tulkkina aina riippumaton henkilö, ei koskaan lapsi tai sukulainen.

4.2. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden oppimismahdollisuuksien edistämisen kehittäminen kaupungin ja koulun tasolla kehitetään

Oppilaiden taustan huomioiva pedagogiikka

Kaikille luokanopettajille sekä äidinkielen ja kirjallisuuden opettajille järjestetään yhteinen VESO-koulutus syyslukukaudella 2010. Sisältönä on pääasiassa käytännön opetusvinkit, -käytänteet ja -materiaali. MOKU-työryhmä laatii lyhyen ja selkeän ohjeistuksen kaikille Orimattilan opettajille siitä, miten otetaan huomioon maahanmuuttajataustainen oppilas. Päivitetään ohjeet ja muistutetaan niistä lukuvuosien alussa.

Kulttuurisensitiivisyyteen harjaannuttavaa koulutusta järjestetään omassa kunnassa, esim. VESO -koulutuksena. Toteutus tapahtuu lukuvuoden 2010 - 2011 aikana.

Työryhmä kouluttautuu löytääkseen sopivia toimintatapoja ja laatiakseen ohjeistuksen kaikille Orimattilan kouluille opetuksen eriyttämiseen. Mikäli sopiva koulutus järjestyy, osa työryhmän jäsenistä vierailee vuosien 2010 – 2011 aikana niissä Orimattilan kouluissa, joissa on maahanmuuttajataustaisia oppilaita. He esittelevät työryhmän ehdottamia toimintatapoja.

Aloitetaan oman äidinkielen opetuksen yhteydessä konsultoinnit oman äidinkielen opettajan kanssa.

Tiedotetaan oman äidinkielen opetuksesta ja opettajan yhteystiedoista yhteyshenkilöiden kautta.

Hyödynnetään esim. Lahden S2-opettajien asiantuntemusta ja kokemusta. Ohjataan opettajia käyttämään mm. verkkomateriaalia oman oppiaineensa opetuksessa, esim. moped.fi. Kutsutaan Lahden koordinaattori Pasi Salmi ohjausryhmän kokoukseen kertomaan, miten Lahdessa toimitaan.

Oppimista tukeva materiaali

Ohjausryhmän jäsenet, Haukilahti ja Räikkönen, ovat laatineet listan hyväksi havaituista oppimateriaaleista eritasoisille kielenoppijoille ja toimittaneet sen niille kouluille, joissa on maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Lisäksi he ovat tiedottaneet ko. kouluja OPH:n laajasta oppimateriaaliluettelosta.

Järjestetään uusi pedagoginen kahvila materiaaleihin liittyen 15.9.2010 klo 8-10.

Ohjausryhmä kannustaa opettajia käyttämään valmista, monipuolista selkomateriaalia kaupunginkirjastosta ja netistä, esim. edu.fi ja papunet.fi. On

kuitenkin huomioitava, että kielen yksinkertaistaminen ei välttämättä palvele maahanmuuttajataustaista oppilasta vaan tarvitaan elaborointia.

Opetuksen järjestelyt kokeissa ym.

Opettajat harkitsevat mahdollisen lisääjän ja suullisen kuulustelun tarpeen. Omakielisiä kokeita tehdään tarpeen, kykyjen ja resurssien mukaan.

Mahdolliset ongelmat

Varhaisessa puuttumisessa konsultoidaan Lahden koordinaattori Pasi Salmea.

Pasi Salmi vierailee ohjausryhmän kokouksessa keväällä 2010.

MOKU -työryhmä tapaa Lahden seudun S2-opettajia.

Yhteistyötä tiivistetään varsinkin Lahden kanssa osaamisen jakamisessa.

Riittävä tuettu opetus

Yhteistyö kaupunginkirjaston kanssa, esim. vieraskielisten kauno- ja tietokirjallisuuden hankkimiseksi perusopetuksen tarpeisiin.

Omakielistä tukea järjestetään tarpeen ja resurssien mukaan.

Opettajien yhteistyö ja laaja-alaisen erityisopetuksen tarpeen selvittäminen laaja-alaisen erityisopettajan kanssa koulun sisäisin järjestelyin.

Yhteistyö vanhempien kanssa

MOKU-työryhmä työstää tietopaketin huoltajille ja käännättää tarvittaessa koulun tiedotteita huoltajien omalle kielelle.

Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksen kehittäminen tulee tehdä siten, että erityinen huomio kiinnitetään oppilaiden ohjaukseen jatko-opintoihin hakeutumisessa (esim. lisätty tuntimäärä 7.-9. luokilla, jatko-opintomahdollisuuksien laaja esittely). tutustumiskäynnit 2. asteen oppilaitoksiin

Konsultoidaan oppilaanohjaajia. Kutsutaan heidät ohjausryhmän kokoukseen syksyllä 2010.

Toimenpiteet ja tilanne vuoden 2010 lopussa:

Maahanmuuttajataustaisille oppilaille suunnattua materiaalia on tilattu kouluille.

Yhteistyö oppilaanohjaajien kanssa on ollut vielä vähäistä, mutta keväällä 2011 yhteistyötä tiivistetään.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kielitaitoa on testattu suunnitelman mukaisesti.

Orimattila on tehnyt tiivistä yhteistyötä Lahden kanssa. Orimattila on aloittanut yhteistyön myös Nastolan kanssa. Lahden, Nastolan ja Orimattilan koordinaattorit ovat tavanneet kahdesti syksyn 2010 aikana. Lahden koordinaattoria Pasi Salmea olemme konsultoineet monessa asiassa syksyn aikana.

Koordinaattori Jenni Lampiselkä on ollut yhteydessä myös Vihdin MOKU-koordinaattoriin, jonka kanssa yhteistyö alkanee vuoden 2011 aikana. Vihdissä on suunnilleen saman verran maahanmuuttajataustaisia oppilaita kuin Orimattilassa.

Orimattila osallistuu tammikuussa 2011 seudulliseen S2-opettajien tapaamiseen.

Kaksi äidinkielen ja kirjallisuuden opettajaa suorittaa suomi toisena kielenä aineopintoja hankerahoituksella ja muutama muukin on kiinnostunut aloittamaan opinnot. Ohjaamme kiinnostuneet suorittamaan opintoja Jyväskylän avoimeen yliopistoon.

Yhteistyötä kaupunginkirjaston kanssa on tehty: oppilaille on tilattu siirtolainana omakielistä kauno- ja tietokirjallisuutta.

Monikulttuurisuustyöryhmän kokoonpano :

Jenni Lampiselkä	Jokivarren koulu
Antti Mäkinen	Jokivarren koulu
Päivi Haukilahti	Jokivarren koulu
Tuomo Lautakatto	Myllylän koulu
Tiina Räikkönen	Orimattilan yhteiskoulu
Pirjo Pere-Simola	Orimattilan yhteiskoulu
Merja Hytönen	Päivähoidonjohtaja
Pirkko Luokkanen	Sivistystoimenjohtaja